

groepje, die trachten vooruit te loopen op de vredes-
onderhandelingen, waarbij definitief de status van ons
land zal worden geregeld. Zij trachten, het moge hun
door God vergeven worden, de heerschende onzekerheid
te misbruiken, om in een periode, waarin onderling
overleg veelzins onmogelijk is, al vast zóóveel gedaan
te krijgen, dat straks gemakkelijk gezegd kan worden:
ziet ge wel, vrijwillig heeft de nederlandse be-
volking al gewerkt in de richting van het leiders-
beginsel, wij roepen dit beginsel als het principe der
nederlandse keuze uit. In dat geval heeft niet de
duitsche overheid, die immers naar volkenrecht onze
staatsinrichting-zonder-leidersbeginsel eerbiedigt, doch
de verstopte aandacht der nederlandse bevolking
zelf ons een eindweegs den kant van een aan het
kleine minderheidsgroepje welkome inrichting van het
leven laten oproeien; wij roeien dan pal in de richting
van de plaats, waar zij ons tenslotte hebben willen.
De gevolgen zullen straks zijn, dat zij inmiddels op
belangrijke posten zich hebben genesteld, en verorde-
ningen of in 't leven geroepen, of voor het
minst voorbereid hebben, die ge straks niet meer
keeren kunt, en die u, gelooft dat maar gerust, zoo-
genaamd met uw eigen bewilliging, zullen „aangorden
en brengen werwaarts gij niet wilt”.

c. Ge zult tegenwerpen: als wij niet meewerken,
komt er toch zoo iets, en daarom moeten we als de
kippen er bij zijn, opdat ook onze stem kan worden
gehoord bij de overheidsinstanties; doen we niets, dan
staan we ook overal buiten. Daar is ongetwijfeld iets
van aan. Maar het volgende worde niet vergeten:

10. Indien bij de vredessluiting de bepalingen
voor Nederland dusdanig zouden worden, dat er ook
politieke veranderingen ons zouden worden opge-
legd, en een staats- en maatschappijinrichting, welke
van de bestaande Grondwet niets overlant, dan wat
het Führerprincipe gebruiken wil, dan hebt ge met al
uw goedbedoelde zelfbeveiligingsmaatregelen toch nie-
mandal bereikt; gij zult dan regelingen hebben te
accepteren, die ge nu nog nauwelijks kunt aanduiden,
laat staan: u voorstellen.

20. Zou het komende vredetractaat anders uitvallen,
dan hebt ge, door in het interimstijdperk tegemoet te
komen aan de speciale verlangens van een klein groepje
nederlanders, die blijkens de stembus uw corporaties
niet vertegenwoordigen kunnen, u zelf den terugkeer
naar wat gij tot op heden gewild hebt, bemoeilijkt.

30. Ge hebt dan bovendien onbedoeld, gij op uw
terrein, gelijk anderen weer op het hunne de interim-
dagen mee laten misbruiken voor niet-interimair
maatregelen; en dat schijnt net precies het verlangen
van bovenbedoeld klein groepje nederlanders te zijn.
De academici apart behandelen; de sociale organisaties
ook weer achter een eigen loketje samenbrengen; de
pers eveneens apart bewerken; de kerk ook, en zoo
voort, en zoo voort, en dan straks zeggen: het is
allemaal vanzelf en vrijwillig gebeurd. En de uitkij-
koren, vanwaar het geheel overzien wordt, dien
hebt gij niet betreden. Daar staan anderen op,
maar de toren staat in een volkgordijn. Wij dit beeld
verwarring stichten kan, als zouden n.l. zij, die op den
uitkijkoren staan, vandaar ook zelf geen uitzicht
hebben, wil ik liever een andere vergelijking zoeken.
Er zijn ziekenhuizen, inrichtingen voor krankzinnigen
of zenuwpatiënten, waar een breede gang in 't midden
loopt, terwijl rechts en links zalen zijn gebouwd, waar

zich de patiënten bevinden. In de deur van elke zaal
is een glasopening aangebracht, en het glas heeft de
eigenaardigheid, dat wel de directeur en zijn staf in
alle zalen kijken kan, van buiten naar binnen, maar
dat niemand onder de patiënten kan zien van binnen
naar buiten. De directeur kan alle patiënten contro-
leren, en ook — alle ondergeschikten van het per-
soneel, dat in de zaal maatregelen neemt...! Zóó onge-
veer gaat het toe, waar bedoelde volksgenooten hun zin
krijgen. Gij wordt in de zaal der academici bewerkt.
Ge zijt patiënt, volgens de logica van den corridor.
En uw leider, dien gij hebt aangewezen als uw repre-
sentant, is tenslotte ook weer ondergeschikt personeel.
Anderen worden bewerkt in de zaal voor de pers. Derden
in die van sociale aangelegenheden. Elke zaal apart.
En de centrale leiding is er wel, maar gij krijgt die
niet te zien. Zij is in den breeden gang, waarop alle
zalen uitkomen. Zonder het te weten, is uw „ja”, in
zaal A van betekenis voor de lieden in zaal B en C
en D, enz.

d. Dus: niets doen? Dát is niet bewoerd.
Rondweg berichten, dat gij in een interimstijd
niet aan niet-interimair maatregelen
vrijwillig meechelpt, is al een positief getuige-
nis. Het is „positief meewerken” in den geest van
serieuze werkelijkheidszin. Laat dáárop het
conflict eventueel aankomen. Op dezen werkelijkheids-
zin. Interim is interim. Dat kan geen mensch u kwa-
lijk nemen.

En gaan dan de menschen, die het interim mis-
bruiken, toch verder, dan verraden ze daarmee,
dat ze meer op het hart hebben, dan ze u zeggen
willen. Gaat in dat geval een nood-verband vormen,
dat allen omvat, die niet van plan zijn, be-
paalde lievelingsdenkbeelden van een
klein groepje, u bekend, te volgen. Dat
is dan positief; en het resultaat zal even duidelijk zijn
als de stembus der laatste jaren. Geeft gij toe, of
trekt gij de scheidslijn onzuiver, dan zal men later
zeggen: de stembus heeft niets te beteekenen gehad.
En, laat geen enkel verband, zelfs geen nood-verband,
zóó zijn ingericht, dat voor de theoretische en practi-
sche erkenning der principiële tegenstellingen van
geloof en ongelooft, geen plaats meer zou zijn.

Studenten, opgepast! Eer gij het weet, zijt ge in
een bootje gestapt, dat, eenmaal afgevaaren, u brengt
waar ge niet wilt. Bedenk, dat tegenwoordig niet
lederen u precies zegt, wat hij eigenlijk voor heeft.
De bekoring van het studentenleven is juist, dat in
de studentenrepubliek men daaraan gruwelijk het
land heeft, — als 't kwaad ontdekt is.

Maar soms is 't dan al te laat.

K. S.

REVOLUTIE MET STILLE TROM.

Is er wel iemand te vinden, die nog weet, wat nu
eigenlijk „politiek” is? Ik weet het, vrees ik, niet meer.
Slechts één ding is mij duidelijk: terwijl Europa in
brand staat, en Nederland vreeselijke brandwonden
opgelopen heeft, waarvan de pijn al evenmin als de
andere effecten verwonen is, zie ik tusschen den
troosteloozen boel enkele volksgenooten rondmarche-
ren, die zowat alles, wat van u en mij was, met de
vingers betasten, en aan uw vrije beheer willen ont-
trekken, of den centralisatiekant uitsturen willen. Komt
er dan van uw kant een protest, kerkelijk, particulier,

ontdoet; een barbier, die zijn klanten van haar
of baard verlost; en een rickshawkoelle, die op een
klant wacht en onderwijl in slaap gevallen is, of
wel blinde, melaatsche of door tuberculose aan-
getaste bedelaars, waarvan het door heel China
heen wemelt. De sterfstatistiek op jeugdigen leef-
tijd is daardoor in China zeer hoog. Als men het
treft een optocht tegen te komen op zijn weg, een
heidensche optocht of een begrafenisstoot, dan
krijgt men meteen een kijk op de mentaliteit van
dit volk. Wij treffen het dat er juist een begrafe-
nisstoot aankomt van een rijken Chinees, die diep
in het binnenland zijn rijkdom bijeengearde, maar
er toch als rechtgeaard Chinees op gesteld is zijn
stoffelijk overschot tot zijn vaderen vergaderd te
zien op de plek, waar hij geboren werd. En dat
tot zijn vaderen vergaderd zijn heeft voor hem
een andere betekenis, dan bij ons in Europa. Hij
rekenet er op dat zijn geest vanuit een grafstede
in zijn geboorteplaats gemakkelijk de geesten zijner
voorvaderen zal ontmoeten, een ontmoeting, die
hij noodzakelijk acht. Vandaar dan ook, dat de
Chinees, die tegen den dood vrijwel niet opziet, er
toch niet onverschillig voor is op welke wijze hij
dien ondergaan moet. Ophangen, neerschieten,
doodsteken, verdrinken, vergiften enz. is niet
zoo heel erg, maar de straf der onthoofding wordt
in het algemeen wel erg gevonden, want zonder
hoofd is de kans buitengesloten zijn voorvaderen
in het doodenrijk weder te zien.

Maar laten wij eens toekijken, hoe zulk een be-
grafenisstoot er uit ziet, want de samenstelling is
meestal merkwaardig — vooral als het een rijk
man betreft — en voor een vreemdeling heel on-
gewoon. Het lijk, geborgen in een doodkist van
ongemeene grootte en honderden kilo's gewicht
vanwege de enorm dikke planken, waaruit zij is
samengesteld, wordt naar gelang van de maat-
schappelijke positie der gestorvenen door een aan-
tal koelies gedragen, die de schouders zetten onder
draagbalken als boomen, die dwars onder een
houten bodem zijn aangebracht, waarop de dood-
kist rust. Het aantal dier dragers kan in de hon-

derden loopen als de overledene een persoon van
gewicht was.

De stoet wordt geopend door priesters in zijden
gewaden van verschillend maatsel, maar allen een-
voudig, sierlijk en sleepend, aan den toga-vorm
gelijk. Men ziet er Lama-priesters onder, priester-
uit Tibet of Mongolië, herkenbaar aan de
kleeding, die bij hun ambt behoort, geel of rood of
groen, ja welke kleuren al niet. Voor de doodkist
gaat een wagen met klaagvrouwen, die vreeselijk
hullen en kermen, luider en dringender naar gel-
ang de bezoldiging mee- of tegenvallt. Voorts wordt
er een haan medegevoerd, die straks, als het lijk
in de groeve verdwijnt, geofferd zal worden, door-
dat hem de kop wordt afgesneden en het bloed
afdruipt op de nedergelaten kist. Intusschen ont-
fermt zich degene, die daartoe het handigst of het
eerst in de gelegenheid is over het stoffelijk over-
schot van de offerande, want een haantje in den
pot is niet iederen dag iemands deel, denkt de
gelukkige bezitter van dit buitenkansje.

Onder het voortschrijden van den stoet ziet men
nu en dan priesters een handvol papieren de lucht
inwerpen, die, op den grond neergedwarfeld, blij-
ken bankbiljetten te zijn, zoodat de sprakeloos toe-
kijkende vreemdeling stom verbaasd is over deze
verkwisting, maar niet minder over de houding
van het volk, dat het eveneens gadeslaat, doch geen
vln verroert om een bankpapiertje machtig te
worden.

„Dat moest men bij ons in Pernis eens probeer-
en”, zei iemand, die uit die buurt vandaan was,
„zij sloegen mekaar dood al was het om een
kwartje.” Stel u evenwel gerust, de Chinees gaat
met overleg te werk en het is er hem alleen om te
doen de booze geesten, die boven den doode rond-
zweven, door een geldgeschenk gunstiger te stem-
men, en dat zij daartoe nagemaakt bankpapier
gebruiken, wie zal hun dat ten kwade duiden?

Anders zou de geschiedenis immers veel te duur
worden en bovendien, wie zal zeggen of de geesten
zoo precies met de munt van het land bekend zijn?
Dat zij per slot van rekening hun eigen goden be-

sociaal, wetenschappelijk, religieus, academisch, dan
antwoorden ze: politiek, geachte heer, — en daar
moet u afblijven. Meteen zijn ze al weer verder; u hebt
geen tijd meer om op verhaal te komen, en te verklaren,
dat het toch heusch een kerkelijke, particuliere, sociale,
wetenschappelijke, religieuze, academische lading was,
die daar onder die politieke vlag werd opgeborgen,
onder de leus: handen af, handen af, hier is de
politiek.

Gevaarlijk is elke erkende dan wel opgekropte
capitulatie voor deze handelwijze. Gevaarlijk, temeer,
ten overstaan van het revolutioneerend pogen van
enkele nederlanders, die — we citeeren hen zelf — wel-
eens „als landverraders” zijn betiteld, doch thans
van zichzelf per circulaire verklaren, dat zij „het
beste inzicht hebben getoond”,... als ware daarmee
de kwestie van al of geen landverraad ook zelfs maar
even aangeroerd.

We denken hier aan den in ons vorig nummer (en
reeds eerder) genoemden „Raad van Voorlichting der
Nederlandse Pers” (dr T. Goedewaagen, A. Meijer—
Schwencke; drs W. Goedhuys, P. J. v. Mechelen, dr
A. v. d. Poel, mr M. M. Rost van Tonningen).

We beschikken thans over een vrijwel aaneenslut-
tende reeks van mededeelingen, die dit lichaam ver-
spreidt (gedateerd 22, 25 Juni, 3, 5 Juli '40, plus een
ongedateerde). We zouden den meer dan slordigen¹⁾
arbeid van dit lichaam willen qualificeeren als een
poging om met stille trom revolutioneerend te werken.

Als wij, zonder letterlijke overname, toch enkele
eigen openbare mededeelingen op grond van bedoeld
materiaal aangaande het geschrijf van dezen Raad
doen, hebben we daarbij een goede consciëntie. Ik
weet, dat boven een deel der mededeelingen (22 Juni,
5 Juli 1940) staat: „Vertrouwelijke Mede-
deelingen”. Ik weet, dat boven andere stukken
dit opschrift ontbreekt. Ik weet tevens, dat wanneer
iemand mij ongevraagd drukwerk (of cyclo-
stille-schrift) toezendt, in open enveloppe, met het
stempel: frankering bij abonnement, en dit dan boven-
dien niet aan mij rechtstreeks, doch aan anderen, dit
vertrouwelijk karakter slechts fictief is, en mij tot niets
verplicht, zoo is het hier. Ik weet ook, dat, als een
groepje menschen illegale en staatsgevaarlijke hande-
lingen doet (b.v. terroriseeren of verboden afkondigen,
die alleen de wettige overheid afkondigen kan), zwij-
gen zonde kan zijn. Ook dat geval is hier. Ofschoon
voorts de mededeelingen nr 11—21 (5 Juli) „uitsluit-
tend ter informatie der redacties” geschieden,
„vertrouwelijk” waren, en „publicatie” ervan „verbo-
den” was, hebben de heeren aan geen mij bekende
redactie hun opgedrongen vertrouwelijkheden in
open enveloppe toegezonden, doch wel aan mij bekende
directies. Stel, dat zoo'n directie in diep onzorg
voor den „Raad” haar redacties zou willen inlichten,
dan moest zij het stuk weer overtikken, want zij zelve
wordt óók opgewekt, om alle mededeelingen „zorg-
vuldig” te bewaren. Het vertrouwelijke-stuk-in-open-
enveloppe moet worden overgeschreven dus. Door een
kantoorclerk, laat ons zeggen. Heeft de directie meer
dan één blad, dat zij laat verschijnen, dan moet ze

¹⁾ Den éénen keer een datum, den anderen keer niet. Den
éénen keer onder mededeeling: geheim, den volgende zonder
die mededeeling. Den éénen keer bevelerig, den anderen be-
leefd. Geel papier voorop, wit daarna volgend. Gedrukt het
ééne, getypt het andere.

den éénen keer een datum, den anderen keer niet. Den
éénen keer onder mededeeling: geheim, den volgende zonder
die mededeeling. Den éénen keer bevelerig, den anderen be-
leefd. Geel papier voorop, wit daarna volgend. Gedrukt het
ééne, getypt het andere.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Voetsporen Gods.

III.

Eenige regeling van het verkeer bestaat er nog
niet; alles loopt er door elkaar en ieder neemt er
den weg, die het goeddukt. Zelfs op de trottoirs
ziet men de kameelen en andere rijdieren verschijn-
en, terwijl een reusachtige getemde zwarte beer
of een troep kakelende kippen er tusschendoor
niets ongewoons is. Maar het is en blijft altijd mooi
en men kijkt er zijn oogen op uit. Zie toch eens,
hoe de bevolking te midden van die drukte kalm
neerhurkt om den maaltijd te gebruiken, hoofd-
zakelijk droge rijst, uit water gekookt, met een
stukje muo-muo (Chineesch brood) en wat half
rauw meelgebak, drijvend in hondenvet, of wel,
maar dan moet het een feestdag van betekenis
zijn, een gebakken vischje. Is het genoeg tot
die hoogste steer geklommen, dan glimmen de
gezichten van vrouwen, mannen en kinderen van
vet en genoeg. En om dat genoeg nog vol-
lediger te maken, ziet men hen niet zelden na den
maaltijd zich eenvoudig neervlijen in de armen van
Morpheus, zonder zich in het minst iets aan te
trekken van het verkeer rondom. Thuis het eten
gereked te maken zou voor den man uit het volk
te duur uitkomen, vandaar dat men overal ver-
koopers ziet loopen met een zwiependen bamboe-
stok over den schouder, waaraan aan weerskanten
een braadformuisje met houten trekbal hangt, dat
streepen van stoom door de lucht trekt en door
zijn geuren van verschillende aard de neuzen der
hongerige liefhebbers vergast.

Verder ziet men onder al die drukte door allerlei
huiselijke bezigheden verrichten. Ziedaar een moe-
der, die haar kindertjes behendig van hoofdoren

nog vak-
serieuze
beleefd?

Intuss-
heeren r
Helaas
apreke
lijk, voor
stellen a

In het
van een
koud lau
bladem
Wilt u e
en recht
„Frank
zijn w
recht
ring vo
de duitse
wordt d
sleutels
U verz
die een
copie vul
geen mo
de belof
en het E
eenvoud
pakje is
bezet, n
Tonning

Een aa
lijk) lez
van twee
boden in
medede
loofd he
gebleken
over de
leen, als
Maar da
rammele
het bela
richtijne
schillend
schuldige
blijven a
ver. Int
met vo
wel voor
nederland
eerbiedig
de richt
erkende
volgd, e
van een
te zende

Een v
binnenk
ginstre
directie
tie krij
vullen.

2) Zie

driegen
Wat
Peking
ervan
hoog is
een hos
te Amst
zijn ve
gebeeld
heid v
hoorijne
een sta
overhe

Verde
treden
Of het
ik niet
eindelo
achter
aan de
met ee
onder.
ergens
elk een
zondere
heen s
volk v
zelfs o
soms c
aan te
van op
dien d
het vo
nemen
dan zij
zoekers
dat het

De d
Keizers
het w
hemels
eenige
treft. E

lemisch, dan — en daar erder; u hebt te verklaren, diere, sociale, e lading was, opgeborgen, hier is de

opgekropte rijk, temeer, d pogen van enzelf — wel doch thans dat zij „het are daarmee ik zelfs maar

nummer (en rlichting der A. Meijer—Mechelen, dr ingen).

naaneensl-lichaam ver- '40, plus een a slordigen) eren als een ad te werken.

toch enkele van bedoeld dezen Raad onscientie. Ik

gen (22 Juni, lke Mede- dere stukken

dat wanneer k (of cyclo- ppe, met het tit dan boven-

anderen, dit a mij tot niets dat, als een

arijke hande- n afkondigen, m kan), zwij- der. Ofschoon

Julij „uitslui- geschieden, rvan „verbo-

mij bekende rijkheden in n mij bekende

diep ontzag llen inlichten, want zij zelve

dingen „zorg- stuk-in-open- dus. Door een

directie meer dan moet ze

keer niet. Den olgenden zonder en anderen be- id. Gedrukt het

persoon van

ters in zijden ar allen een- n toga-vorm onder, pries- baar aan de el of rood of de doodkist die vreeselijk der naar ge- Voorts wordt

als het lijk worden, door- en het bloed usschen ont- andigst of het offelijk over- antje in den el, denkt de usje.

toet ziet men eren de lucht warreld, blij- rakeloos toe- is over deze de houding at, doch geen machtig te

eens probee- vandaan was, het om een Chinees gaat

alleen om te doode rond- tigger te stem- t-bankpapier vade duiden?

veel te duur of de geesten bekend zijn?

gen goden be-

nog vaker overschrijven. Wie heeft ooit van eenige serieuze instantie dergelijk vertrouwelijkheidsgeheimes beleefd?

Intusschen zou de zaak niet zoo erg zijn, als de heeren niet met sleutels rammelden.

Helaas, dat gebaar ontbreekt niet, en daarom spreek ik er over: het is lands- en staatsgevaarlijk, vooral in crisistagen, als onbevoegden zich aanstellen als waren ze overheid.

In het stuk van 25 Juni '40 lees ik, dat op grond van een bepaalde opinie dezer heeren, welke me verder koud laat, „op den duur een aantal advertentiebladen zullen DIENEN te verdwijnen". Dienen! Wilt u eens vertellen, mijne heeren, wie u tot oversten en rechters over ons heeft aangesteld? Volgens de „Frankfurter Zeitung" — zie ons vorig nummer — zijn we aangewezen op het nederlandsche recht, behoudens volstrekte verhandeling voor de bezettende macht. Wie gelooft nu, dat de duitsche oorlog tegen Engeland volstrekt verhinderd wordt door een advertentieblad in Lutjebroek? Uw sleutels rammelen, maar wij zijn nog niet geïmponeerd. U verzekert ons, dat uitgever van advertentiebladen, die een ruim gedeelte van hun blad met opbouwende copie vullen („opbouwend" in u w zin, wel te verstaan), geen moeilijkheden hebben te duchten. Zoo, zoo. Is u de belofte van den duitschen minister Seyss Inquart, en het Haagsche oorlogsreglement vergeten? U hebt eenvoudig niets in den weg te leggen: het regeeringspakje is u nog niet aangemeten. We wonen in een bezet, niet in een geannexieerd gebied, heer Rost van Tonningen, Kamerlid.

Een anderen keer (3 Juli '40, ditmaal niet vertrouwelijk) lezen we, dat in Noord-Holland de verschijning van twee kleinere bladen gedurende twee weken verboden is. Nu beken ik eerlijk, dat ik, toen ik deze mededeeling in de bladen las, ze eerst voetstoots geloofd heb. Sedert evenwel (zie ons vorig nummer) me gebleken is, dat de heeren wel eens onwaarheid zeggen over de duitsche autoriteiten, geloof ik dit bericht alleen, als ik de bewijzen heb, met naam en toenaam. Maar dat is tot daar aan toe. Hoor weer de sleutels rammelen: „Uit het bovenstaande blijkt, dat het in het belang der bladen zelf is, zich te houden aan de richtlijnen, welke de overheid de pers voorhoudt. Verschillende andere bladen, die zich aan hetzelfde euvcl schuldig maken of systematisch een negatieve houding blijven aannemen, loopen hetzelfde gevaar". Tot zoover. Intimidatie! Maar kalme directies (die dit stuk met voorbijgang van de redacties ontvangen) zullen wel voor zichzelf uitmaken, of hun redactie steeds het nederlandsche recht, door de bezettende macht gecerbledigd, heeft ontzien, of zij derhalve inderdaad de richtlijnen van de door de „Frankfurter Zeitung" erkende overheid, Koningin Wilhelmina dus, heeft gevolgd, en of zij dus mededeeling no. 7 als dreigement van eenige particuliere heeren al of niet behoeft door te zenden naar de redactie.

Een volgenden keer (nog steeds 3 Juli) lees ik, dat binnenkort²⁾ de geheele Nederlandsche Pers geregistreerd zal worden, en dat daartoe de aangeschreven directie (die tevens allerlei wenken voor de redactie krijgt) een toe te zenden formulier DIENT in te vullen. Met welk recht, mijnheer Goedewaagen en

²⁾ Zie inmiddels het vervolg van dit artikel.

diegen, wordt waarschijnlijk niet ingezien.

Wat de tempels betreft, die zijn er een aantal in Peking te vinden, waaronder bijzonder fraaie. Eén ervan bevat een boeddha-beeld, dat dertig Meter hoog is met armen en heenen als boomstammen, een hoofd als de globe op het Paleis op den Dam te Amsterdam, maar met dit al toch zoo zuiver in zijn verhoudingen in dat ongemeen harde hout gebeeldhouwd, dat men verrast is over de schoonheid van dit reusachtige beeld. Om het een behoorlijk onderkomen te geven heeft men het eerst een standplaats verschafte en er daarna een tempel overheen gebouwd.

Verder wrijft men zich de oogen uit bij het betreden van den tempel der tien duizend Boeddha's. Of het aantal werkelijk de tienduizend haalt heb ik niet nageteld, maar wel weet ik dat men een eindelooze rij van vertrekken, als zalen zoo groot, achter en naast elkaar gelegen, doorloopt en overal aan de wanden verhevenheden aangebracht ziet, met een Boeddha-beeld er op en zijn naam er onder. Een dergelijke vertooning ziet men ook ergens in de open lucht, waar honderden beelden, elk een geest voorstellend met een of andere bijzondere functie, in allerlei standen door elkander heen staan. Met zijn geesten ligt het Chineesche volk voortdurend overhoop; die plagen het tot zelfs onder water toe, waar zij onder elkander soms oorlog voeren tot er de acht watergeesten aan te pas moeten komen, die de kunst verstaan van op het water te kunnen wandelen en hoven-dien door die vloeistof kunnen heen zien, zoodat het voor hen slechts een kunstje is om waar te nemen wat er daar beneden aan de hand is. Maar dan zijn zij er ook als de kippen bij om de ruziezoekers daar beneden aan het verstand te brengen, dat het uit moet zijn.

De dienst der geesten, die in den tijd van het Keizerrijk onderhouden werd, komt treffend uit in het wonderschoone, wit-marmeren Altaar des hemels, een altaar van ongemeene grootte en het eenige ter wereld, dat men in de open lucht aantreft. Eens per jaar kwam hier de Keizer verzoe-

Rost van Tonningen? Wie heeft u tot overheid aangesteld? Wij erkennen u niet, en houden ons aan de Reichsausgabe der „Frankfurter Zeitung" van verleden week.

Tot zoover zijn de feiten al ernstig genoeg. Ernstig vanwege den achtergrond.

Maar nog veel ernstiger is het volgende.

In een andere zending van den reeds genoemden „Raad" worden de redacties (maar men zendt het stuk aan de directies!) er op gewezen, dat het na 5 Juli 1940 verboden is in de couranten direct of zijdelings te gewagen van H. M. de Koningin, Prins Bernard (bedoeld zal wel zijn: Bernhard, de Raad moet beter duitsch schrijven!) en de ministers der „vroegere, zich in Engeland bevindende regeering". „Overtreiding hiervan", aldus wordt bedreigd, „leidt tot onmiddellijke inbeslagname van het betreffende blad".

Ongetwijfeld wordt hier een toon aangeslagen, die alleen een wettige overheid past, dan wel een namens haar, of op grond van haar duidelijke verordeningen sprekend lichaam. Wie anders durft voorspellen, dat onmiddellijke inbeslagname volgt van bladen, die over onze Koningin spreken, na 5 Juli? Maar wij gelooven niet, dat de enkele heeren, die dezen „Raad" vormen, het recht gekregen hebben, te spreken namens de overheid. Wij hebben in de bladen wel een verordening van de duitsche militaire overheid gelezen betreffende demonstraties, maar niets van wat hier staat. En wij achten ons niet gerechtigd, geloof te slaan aan wat deze of andere heeren ons willen voorspellen aangaande overheidsmaatregelen. „Verboden"? Door wien? Zeker niet door de duitsche autoriteiten: zie „Frankfurter Zeitung".

We zouden verder kunnen gaan. De brochure-dr H. Colijn kan overal gekocht worden, ook aan stationskiosken. Toch zou men ze niet mogen bespreken? Het staat er duidelijk. Medegedeeld wordt, dat verhandelingen en polemieken over... de brochure van Dr H. Colijn vanaf heden (5 Juli) uit de kolommen der pers moeten worden geweerd. Het kan niet waar zijn, gezien de „Frankfurter Zeitung" en gelet op de rede van den duitschen minister Seyss Inquart. Toch wordt het beweerd!

Dreigement, dreigement! Van Nederlanders tegenover Nederlanders!

En dan komt daar ineens die opvallende vriendelijkheid. Toen ik dit artikel begon te schrijven, beschikte ik alleen over mededeeling 1—3, 5—21. Onder het schrijven bereikt me nieuwe copie van den Raad van Voorlichting enz.: nr 22—29, met bijlage. Wat eerst (zie hierboven) werd opgelegd (u „dient" dit en dat te doen) wordt nu heel beleefd gevraagd: wij willen de heele pers registreren, och, wilt u maar ingesloten vragenlijst invullen? „Welwillende medewerking" wordt — ditmaal weer niet vertrouwelijk — gevraagd; bij voorbaat wordt netjes bedankt, en zoetappig wordt (want de deftigheidsallure is nog niet vergeten) ons verontrust gemoed verzekerd, dat „deze registratie" „eenige verontrusting niet behoeft te wekken, daar haar doel van zuiver informatieven aard is"! Hoe dan eerst zoo bevelerig? We zijn er zeker van, dat enkele benauid gemaakte directies van onbeteekenende bladen 't papier netjes zullen invullen.

ning doen voor zijn volk en tevens een offer brengen voor den voorspoed van zijn land. Ook thans nog is het gebruik een oogstoffer aan de watergeesten te brengen door het werpen van zakjes rijst in de rivier.

Zonder aan een eigenlijken hemel of hel te gelooven vindt het Chineesche volk toch gelegenheid in één der tempels van Peking op aanschouwelijke wijze waar te nemen wat hem na zijn dood te wachten zal staan, hetzij goed hetzij kwaad. Eén afdeling van dien tempel is gewijd aan de folteringen, waaraan men overgegeven wordt als men het er bij zijn leven niet naar gemaakt heeft aanspraak te mogen maken op de belooningen van verschillenden aard, die plastisch worden voorgesteld in een andere afdeling van dien tempel.

De geloovige Christen, die dit alles aanschouwt, heeft medelijden met dit volk, eenerzijds zoo rijk van geest en anderzijds zoo arm, omdat het met al zijn geesten nog niet weet waar het in de eeuwigheid zal terecht komen, en derhalve steeds van angst heeft, omdat het afwisselend goede en booze geesten om zich heen voelt. De gedachten van dien geloovige gaan uit naar Jeruzalem, naar de stad Gods, naar het Heilige Land, waar de Verlosser rondwandelde, Hij, Zoon Gods, in het vleesch verschenen om de wereld vrij te maken van zonde en dood, — ook het Chineesche volk, — en daartoe den verachtelijken kruisdood sterven moest.

Wij begeven ons naar de Sionsstad en hernieuwen de indrukken, bij een vroeger bezoek opgedaan. Wij verlangen met eigen oogen de stad Gods te zien en den indruk waar te nemen van wederom een voetspoor Gods, ons ter leering nagelaten, opdat wij begrijpen mochten den omvang en de zwaarte van het offer, ons door Gods genade gegeven, begrijpen tot welken duren prijs dit stuk geschiedenis van den eenigen, waren en waarachtigen Godsdienst geschreven werd. En daarom verlangen wij er naar met eigen voeten den bodem te betreden, waarop onze Heiland met iederen tred zegen deed afdruppen, maar waarop tevens, als een vurige aanklacht door alle eeuwen heen, de Via

We nemen aan, dat de meeste te veel nuchterheidszin hebben, om voor een paar machtsgrage Nederlanders, die het volkenrecht negeren, een pen op 't papier te zetten. De vrede is nog niet geteekend, mijne heeren, en 't Nederlandsche Staatsbestel nog in geen deele principieel gewijzigd: zie „Frankfurter Zeitung".

We zullen uit den overvloed niet meer citeeren. Het geveene kan volstaan ten bewijze, dat hier rechtstreeks revolutioneere werk verricht wordt. Bangmakerij is daarbij een, hoezeer verachtelijk, dan toch bij deze heeren niet veracht wapen in handen van deze medeburgers. Er zijn gevallen bekend, waarin één paar menschen heel een massa in bedwang hielden, alleen maar door den schrik, door den onbestemden angst voor niet omschreven gevolgen. Soms is het één Jonathan met zijn wapendrager. Maar misschien kent gij dezen Israëliet niet. Een ander voorbeeld kent ge wel: soms is het één soldaat met den vinger aan den trekker van een ongeladen geweer. De methode heeft soms zegen, soms succes. Maar als er een tegenstander is, die „ziende in het gebod, blind in de toekomst" is, dan, mijne heeren, dan weet de God, dien ik tegenover u hier beijd, den ban bij Zijn volk te breken. Vraag dat maar eens aan dr H. W. v. d. Vaart Smit.

En dat laatste, dat breken van den ban, wil ik in allen ootmoed, door dit artikelje mede helpen bereiken. Ik zou het een ramp achten, als uw gewaald met degens, die niemand u gegeven heeft, onze menschen in hun gang als Nederlanders en als christenen, onzeker maakte. Dán zoudt Gij straks kunnen zeggen: ze vinden toch alles goed, laat ons onzen zin doorzetten. Wij zijn burgers van gelijke beweging als Gij, en we houden ons strikt aan onze herhaaldelijk erkende rechten. Wij zijn niet rechteloos gemaakt, mijne heeren. Wij gelooven, dat Gij tegenover Nederlanders én tegen de duitsche bezettingsmacht, tegenover die beide, u bezóndigt. Gij probeert eens, hoever het gaan kan. Maar Gij gaat, met een zelfs van u mij verbazende ondeskundigheid, u vergrijpen aan de rechten der bezettende mogendheid. Gij doet dit, door u aan te stellen, als waart Gij overheid.

Gij dreigt met inbeslagname, nog wel onmiddellijk, van een blad, dat rechtstreeks over de Koningin en Prins Bernhard spreekt? Welnu, dat dreigement is belachelijk van grootspraak. Het is ook beleedigend voor degenen, die alleen daadwerkelijk in beslag zouden kunnen nemen. Want gij laat doorschermen, dat ge niet doordrongen zijt van de oprechtheid der plechtig gegeven verzekeringen, gedaan in overeenstemming met het oorlogsrecht, waarborgende de gelijkgerechtigdheid van alle nederlandsche burgers. Dacht Gij, dat wij ziende blind, en hoorende doof waren? Dacht Gij, dat wij geloofden, dat op uw vergaderingen over den „ritmeester", ge bedoelt Prins Bernhard, gesmaald d.w.z. rechtstreeks gesproken worden mag, en dat wij het niet zouden mogen doen? Dacht Gij, dat de zender Bremen, naar wien wij mogen luisteren, rechtstreeks over de Koningin en de Prinses mag „spreken", zullen we maar zeggen, en dat wij het niet mogen doen? Dat de Belgen hun Koning mogen eeren en noemen — we krijgen zelfs plaatjes er over in de krant — en dat wij onze Koningin zouden moeten doodzwijgen?

Mijne heeren, gij vergrijpt u aan de rechten van de duitsche autoriteiten. Wat deze verordenen, hopen

dolorosa als een vlammeend teeken van ondankbaarheid tegenover zooveel goedheid zijn slingerweg trekt door nauwe straatjes en steegjes, tusschen vunzige en kwalijk riekende krotoninkjes door. En wij zien en genieten van vele interessante dingen, die ons volkomen nieuw zijn en waarvan wij zelfs het bestaan niet hebben vermoed. Maar ook lijden wij als wij bij het betreden van dien smartenweg dien laatsten gang van onzen Middelaar ons voor den geest stellen en ons — doch, ach hoe onvolkomen — een beeld kunnen vormen van het ontzettende lijden, dat de Heiland op dien zwaren gang, naar ziel en lichaam beide, maar naar de ziel het meest, moest doorstaan! Ja moest doorstaan om ons te kunnen redden! Dit is het wat een bezoek aan Jeruzalem den geloovige leert. In die armoedige omgeving ziet hij de hel zich afspelen, die daar negentien eeuwen vroeger zich afspeelde, toen zijn Koning er doorheen geleid werd, toch Koning, trots het schampere Ecce Homo, dat Hij uit den mond van Pilatus moest aanhooren.

Op zijn verdere schreden ziet die geloovige het uitzinnige Jodenvolk uit zijn krotten te voorschijn komen, of — want die smalle steegjes laten dit gemakkelijk toe — eenvoudig den arm door het open venster steken om hun voorbij strompelenden Koning — Levensvorst, juist doordat Hij zich dien smadelijken doodgang liet welgevallen — een laatste stoot of stomp toe te dienen, Hem bespuwende in felle woede. Die duistere omgeving, waarin de zon nauwelijks kan doordringen, roept van zelf het grootste treurtoonnel voor den geest, dat de menschheid ooit gekend heeft en hoe verder de geloovige voortschrijdt op dien Via dolorosa, hoe meer hem huivering na huivering doortrilt. Maar ook hoe meer tot hem doordringt de indruk van het tweede voetspoor Gods in de geschiedenis Zijner Gemeente.